

AİLE OKULU PROJESİ

AİLE HUKUKU

Kişi

Hukuk dilinde hak sahibine
"kişi" denir.

Kişi; hukukun tanıdığı
yetkilerden yararlanan,
yüklediği
yükümlülüklerden
sorumludur.

Kişiler hukukunda şahsın statüsünü belirleyen temel unsurlar;

1. Hak ehliyeti

---

2. Fiil ehliyeti

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hak ehliyeti (m. 8) ve fiil ehliyeti (m. 9-16) hükümlerini düzenlemiştir.

Haklara sahip olabilmek olumlu (aktif), borç altına girebilmek olumsuz (pasif) yöndür.

Hak ehliyetinin var olabilmesi için kişinin varlığı şarttır.

Medeni Kanunu m. 8/2 “ *bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler*” (hak ehliyetinin herkes için eşit ve aynı).

Hak Ehliyetinin Sınırlandırılması

Yaş

Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklara ehil olmak için kişinin belirli yaşa erişmiş olması şarttır.

- ❑ **Evlenme ehliyeti:** 17 yaşın doldurulmuş olması (TMK m. 124).
- ❑ **Vasiyetname düzenleme ehliyeti:** 15 yaşın tamamlanmış olması (TMK. m. 502).
- ❑ **Miras sözleşmesi yapabilme:** Ergin olması (TMK m. 503).
- ❑ **Evlat edinme:** 30 yaşın tamamlanmış olması (TMK m. 307).
- ❑ **Vasi olmak, vakıf kurmak, kefil olmak ve önemli nitelikte bağışta bulunma:** Ergin olması (TMK m. 413-449).

Cinsiyet

Kadının önceki evliliğinin sona erdiği tarihten itibaren 300 gün içerisinde evlenememesi (TMK m. 132). Nesep karışıklığını önlemek amacıyla..

Soy bağı reddi hakkının yalnız erkeğe tanınması (MK m. 286). Ana çocuğu doğuran kadındır.

Evlilik

Kadın evlendikten sonra kocasının soyadını kullanmak zorundadır.(TMK m. 187).

Dilerse kocasının soyadının önünde kendi soyadını da kullanabilir.

Erkek kadının soyadını kullanamaz.

Hak Ehliyetinin Sona Ermesi

Kişinin hak ehliyetinin sona ermesinde temel sebep kişinin **ölümüdür** (1). Kişinin öldüğünün fiziksel olarak kesin tespitinin mümkün olmaması durumunda özel kurallar; **ölüm karinesi (2) ve gaiplik kararıdır (3).**

Ölüm

Kişinin ölümü ile hak ehliyeti ve buna ilişkin tüm hakları sona erer (TMK m.28/I).

Ölüm anı tıbbi olarak ölüm anının tespitine göre (genel kabul beyin ölümünün gerçekleştiği an) belirlenir.

Ölüm Karinesi

Ölümüne kesin gözle bakmayı gerektiren bir durumda kaybolan kişinin cesedi bulunmasa dahi ölmüş sayılır (TMK m.31).

İki olayın gerçekleşmesi aranır;

1) Ölümüne kesin bakılacak şekilde kaybolmuş olmak,

2) Cesedin bulunmamış olması

Ör: Tsunami esnasında denize açılmışsa; Denize düşen uçakta seyahat ediyorsa vb.

Hakkında ölüm karinesiyle «ölü» kaydı düşülen kişinin evliliği kendiliğinden sonlanır.

Gaiplik

Belirli şartlar altında kaybolan kişi hakkında uzun zamandır haber alınamıyorsa kişinin ölmüş olabileceği yönünde karar çıkartılması sağlanır. Bu kişiye **gaip** adı verilir.

Kişinin yaşama ihtimali mevcuttur.

Gaiplik kararı verilebilmesinin şartları ölüm karinesinden daha fazla şarta bağlıdır;

- 1) Ölüm tehlikesi içerisinde kaybolmuş ve uzun zamandan beri haberi alınamıyorsa (TMK.m.32/I).
- 2) **Uzun zamandan beri kesintisiz şekilde haber alınamıyorsa**
- 3) Kişi ölüm tehlikesi halinde kaybolmuşsa **bir yıllık süre içerisinde**; uzun zamandır haber alınamamışsa **beş yıl boyunca** haber alınamamışsa (TMK m.33/I).
- 4) Kişinin **ölmüş olma ihtimali kuvvetli nitelikteyse** (TMK m.32/I).
- 5) Hakkı olan kişilerin gaiplik kararı için mahkemeye başvurması (TMK m32/I).

Fiil Ehliyeti

Kişinin sahip olduğu hakları hukuki sonuç ortaya çıkaracak şekilde kullanabilmesi..

Fiil ehliyeti için; kişinin ayırt etme gücüne sahip olması, ergin olması ve kısıtlı olmaması şartlarına sahip olması gerekir.

**AYIRDETME
GÜCÜ**

**FİİL
EHLİYETİNİN
UNSURLARI**

**ERGİN
OLMA**

**HAKKINDA
KISITLILIK
KARARININ
ALINMAMIŞ
OLMASI**

Ayirt Etme Gücüne Sahip Olmak (Temyiz kudreti)

Ayirt etme gücünden yoksun kişiler tam ehliyetsizdir.

Ayirt etme gücünün tespiti “**akla uygun biçimde davranmak**” ölçüdür.

Kişinin ayirt etme gücüne ne zaman sahip olduğu veya ayirt etme gücünden yoksun olduğu önemlidir.

Ergin Olmak: Rüş

Kişinin **belirli fiziki olgunluğa ve yaşa erişmiş olması**

Türkiye’de “erginlik on sekiz yaşının doldurulmasıyla başlar” (TMK m. 11).

On sekiz yaşını dolduran (on dokuzundan gün alan) kişi kendiliğinden ergin olacaktır.

On sekiz yaşının doldurmamış olmasına rağmen bazı durumlarda kişi ergin olur

---

Olağanüstü erginlik;

1) Evlenme ile kazanılır.

On yedi yaşını doldurmuş küçük yasal temsilcisinin rızası ile evlenebilir. Evlenme durumunda kişi erginlik kazanır.

Hakim olağanüstü durumlarda **on altı yaşını doldurmuşsa evlenmesine izin verebilir** (TMK m. 124). Bu durumda hakim önce ana ve baba veya vasiyi dinler. Evlenen küçük artık ergin sayılarak fiil ehliyeti kazanır.

2) Yasal erginlik (Kazai rüşt): On beş yaşını dolduran küçük (on altı yaşından gün almışsa), kendi isteği ve velisinin rızası ile mahkemece ergin kılınabilir (TMK. m. 12). Küçüğün bu işlemde yararı olması önemlidir.

Kısıtlı Olmamak

Kısıtlanma sebepleri;

1. Akıl hastalığı veya akıl zayıflığı,
2. Savurganlık
3. Alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı,
4. Kötü yaşam tarzı,
5. Kötü yönetim,
6. Özgürlüğü bağlayıcı ceza (TMK m.405,406,407).
7. Kişinin isteği üzerine yaşlılık, sakatlık, deneyimsizlik veya ağır hastalık gibi nedenlerle yardıma ihtiyaç duyan kimseler (TMK m.408).

Kısıtlanma kararı kişiye fiil ehliyetini kaybettirir. Kişi istek üzerine kısıtlanacaksa ayırt etme gücünün bulunması şarttır.

FİİL EHLİYETİ GRUPLARI

TAM EHLİYETLİLER

ŞARTLARI: Ergin olma, ayırt etme gücüne sahip olma, kısıtlı olmama

TAM EHLİYETSİZLER

ŞARTLARI: Ayırt etme gücü olmayan küçük, ayırt etme gücü olmayan ergin kişi

SINIRLI EHLİYETSİZLER

ŞARTLARI: Ayırt etme gücü olan küçük, ayırt etme gücü olan kısıtlı

SINIRLI EHLİYETLİLER

ŞARTLARI: Ayırt etme gücüne sahip ergin, hakkında kısıtlılık kararı alınmamış fakat yine de yasal danışman atanmış/evli

Evli kişilerin ehliyetleri tam ancak belirli hususlarda kısıtlamalar düzenlenmiştir.

- ❑ Boşanma sözleşmesi hakim onaylarsa geçerli olur (TMK m.184/5).
- ❑ Eş, ortak yaşam konutuna ilişkin diğer eşin açıkça rızasını almadan kira sözleşmesini feshedemez, devredemez (TMK m194/I).
- ❑ Ailenin ekonomik malvarlığının korunmasını söz konusuysa hakim sınırlama getirebilir (TMK m.199/I).
- ❑ Eş diğer eşin yazılı rızası olmadan kefil olamaz (TBK.m.584).

TC. AY m. 41

Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

AY m. 20

Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.

İslam Hukukunda Ailenin Önemi

İslam'a göre aile, kadın ve erkek arasında nikâh akdiyle kurulur.

Aile olmanın tek meşrû yolu nikâhtır. Nikâhsız birliktelikler zinâ olup haramdır.

Aile, kadın ile erkek arasında kurulmakta hiçbir ilahi dinde eşcinsel evliliğe izin verilmemektedir.

Nikâh akdi, eşler arasında ağır bir anlaşma olarak ifade edilmiştir.

Aile Hukukuna Egemen İlkeler

- Süreklilik ve birlik ilkesi
- Zayıfların korunması ilkesi
- Düzenleme serbestliğinin bulunmaması ilkesi
- Devletin karışması ilkesi
- Eşler arasında eşitlik ilkesi

Aile hukuku, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunumuzun ikinci kitabında düzenlemiştir. Aile hukuku kanunumuzda 3 bölüme ayrılmıştır;

---

1) Evlilik Hukuku

2) Hısımlık Hukuku

3) Vesayet Hukuku

Evlilik

Evlilik, karşı cinsten iki kişinin din, hukuk veya toplumun uygun gördüğü şekilde hayatlarını birleştirmek amacıyla resmi olarak evlendirmeye yetkili kişinin önünde bir araya gelerek karşılıklı iradelerini açıklamalarıyla kurulan aile birliğidir.

Evlilik Hukuku

Evlilik birliğinden doğan hukuki ilişkiler aile hukuku kitabının birinci kısmında düzenlenmiş ve dört bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

- 1) Evlenme (TMK m. 118-160)
- 2) Boşanma (TMK m. 161-184)
- 3) Evliliğin Genel Hükümleri (TMK m. 185-201)
- 4) Eşler Arasındaki Mal Rejimi (TMK m. 2020-281)

Evlilik öncesi nişanlanma dönemine değinmek gerekir.

Nişanlanma Dönemi

- Nişanlanmanın evliliğe dönük bir vaat olduğu unutulmamalı ve nikah ile karıştırılmamalıdır.
- Milli ve manevi değerlerimiz açısından nişanlanmış kişiler nikah kıyılıncaya kadar birbirlerini yabancıldrlar.
- Nişanlanma döneminde dini nikah yapma uygulamasının doğru olmadığı ve telafisi güç sorunlara yol ağtığının altını çizmek gerekir.
- Nişanı bozma ve nişandan dönmeyi zora sokan tutum ve uygulamalardan uzak durmak gerekir. Örneğin nişanlanma merasiminde ve döneminde ağır mali yükleri olan törenler, hediyeler azaltılmalı, manevi hak kayıplarına yol açan kararlardan uzak durulmalıdır.
- Nişandan dönmenin de bireye ait bir karar olduğu ve saygıyla karşılanması gerektiği bilinciyle hareket edilmelidir. Aksi takdirde nişandan dönmenin biri psikolojik diğeri maddi olmak üzere bireye yükleyeceği ağır sorumluluklar istenmeyen evliliklere ve dolayısıyla da boşanmalara yol ağacaktır. Bu dönemde yapılacak harcamalarda dengeli olunmalıdır.
- Nişanlanma döneminin mümkün olduğunca kısa tutulması ve bu süreçte ebeveynler başta olmak üzere ailelerin çok fazla sürece müdahil olmaması gerekir. Kurulacak yuvanın taraflarını yönlendirecek, baskılayacak tavırlardan uzak durulmalıdır. Tecrübe ve yol gösterimi adı altında onları yönetmeye kalkışmak, özellerine karışmak ve her konudan haberdar olma çabası doğru değildir. Yerinde ve gerekli görölmesi durumunda yapıcı tarzda yol gösterebilirler.

Nişanlanma

TMK m.118-123;

TMK Madde 181/1 'Nişanlanma evlenme vaadiyle olur' hükmü ile karşılıklı evlenme vaadi ile nişanlanmanın gerçekleşeceğini öngörmektedir.

- Nişanlanma; iki kişinin birbirleri ile evleneceklerine yönelik bir sözleşme ancak bu sözleşme karşı tarafı evlilik için zorlama hakkı içermez.
- Nişanlanma karşılıklı bir irade beyanıdır.
- 18 yaşından küçükler için yasal temsilcilerin vermiş olduğu nişanlanma kararları küçükleri veya kısıtlıların bağlamaz.

İslam hukukunda nişanlanma

- Nişanlanmanın evliliğe dönük bir vaad olup nikah ile karıştırılmamalıdır.
- Milli ve manevi değerlerimiz açısından nişanlanmış kişiler nikah kıyılıncaya dek birbirlerine yabancıdırlar.
- Nişanlılık döneminde dini nikah yapma uygulamasının doğru olmadığı ve telafisi güç sorunlara yol açtığıın altını çizmek gerekir.
- Nişanı bozma ve nişandan dönmeyi zora sokan tutum ve uygulamalardan uzak durmak gerekir.
- Nişanlanma merasiminde ve döneminde ağır mali yükleri olan törenler, hediyeler azaltılmalı, manevi hak kayıplarına yol açan kararlardan uzak durulmalıdır.
- Nişandan dönmenin de bireye ait bir karar olduğu ve saygıyla karşılanması gerektiği bilinciyle hareket edilmelidir.

- Nişandan dönmenin biri psikolojik diğeri maddi olmak üzere bireye yükleyeceği ağır sorumluluklar istenmeyen evliliklere ve dolayısıyla da boşanmalara yol açabilir.
- Nişanlılık döneminde yapılacak harcamalarda dengeli olunmalıdır.
- Nişanlılık döneminin mümkün olduğunca kısa tutulması ve bu süreçte ebeveynler başta olmak üzere ailelerin çok fazla sürece müdahil olmaması gerekir.
- Kurulacak yuvanın taraflarını yönlendirecek, baskılayacak tavırlardan uzak durulmalıdır.
- Tecrübe ve yol gösterimi adı altında nişanlıları yönetmeye kalkışmak, özellerine karışmak ve her konudan haberdar olma çabası doğru değildir.
- Yerinde ve gerekli görülmesi durumunda yapıcı tarzda yol gösterebilirler.

Nişanlanmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli şartlar;

1. Birbirleri ile evlenme iradelerini ortaya koyan farklı cinsiyette iki kişi olmalı
2. Taraflar arasında evlenmeye engel bir kan bağı, hısımlık veya evlatlık ilişkisinin olmamalı
3. Ayırt etme gücüne sahip olmalı
4. Tarafların evli olmamalı
5. Nişanlanacak kişiler reşit olmak zorunda, değilse velayet sahibinin rızası ile evlenebilir
6. Nişanlanma arkadaşlık, flört, karşılıklı sevgi bağı gibi hususların ispatı için yeterli değil, nişanlanma iradesi olmalı
7. Nişanlanma ve szlenme hukuki terim olarak birbirini karşılamakta

Medeni Kanun’da nişanlanmaya dair bir şekil şartı belirtilmemişse de Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 2018 yılında vermiş olduğu bir kararla nişanlılık için şekil şartının da gerektiği hükmünü getirmiştir.

“Nişan, evlenme yaşına gelmiş kız ve erkeğin aileleri ile yakın dostları tarafından yörenin örf ve âdetleri doğrultusunda evleneceklerine ilişkin bir çeşit söz vermedir. Nişanlanma, bir aile hukuku sözleşmesidir. Nişanın hukuken geçerli olması için belli bir ritüel (merâsim ve bu sırada uyulması gereken usul ve kurallar) içinde yapılmış olması, nişanın duyurulması (ilan edilmesi) ve aile bireylerinin şahitliği çerçevesinde yapılması gerekmektedir.”

NİŞANLILIĞIN SONA ERMESİ

Nişanlılık sayılan hâllerde sona ermiş sayılır:

Evlenme: Nişanlı çiftin evlenmesi ile nişanlılık sona erer.

Nişanı Bozma: Nişanlıların tek taraflı veya karşılıklı olarak birbirleri ile evlenmekten vaz geçmeleri (nişanı bozmaları) ile sona erer.

Hata, Hile, Korkutma: Nişanlanmanın bu yollara başvurularak gerçekleşmiş olduğunun anlaşılması ile nişanlılık sona erer.

Yeni Bir Nişan: Taraflardan biri nişanlı iken başka biri ile yeniden nişanlanırsa ilk nişan bozulmuş sayılır.

Ölüm veya Gaiplik: Taraflardan biri veya her ikisinin ölmesi veya haklarında gaiplik kararı verilmesi hâlinde sona erer.

Evlenmeye Mâni Hâllerin Tespit Edilmesi: Taraflar arasında evlenmeye mâni bir akrabalık ilişkisinin varlığı veya akıl hastalığı gibi nedenler nişanlılığı sonlandırır. İmkânsızlık: Taraflardan birinin sonradan cinsiyet değiştirmesi gibi evliliğin hukuken imkânsız hâle gelmesi durumunda nişanlılık son bulur. Haklı bir neden olmaksızın nişanın bozulması karşı tarafa, nişan masraflarını talep etme (veya maddi-manevi tazminat isteme) hakkını doğurur.

Nişan bozma nedeniyle tazminat

[TMK m.191](#) evlenmek yalnızca bir an değil hayat boyu birbirine sadakat ve bağlılıkla kalacağına dair söz vermektedir. Evlilik anına kadar taraflar haklı veya haksız sebeple evlilikten vazgeçebilir. Evlenmekten kaçınma halinde **cayma tazminatı** veya **nişan bozma cezası** verilemez. Ancak taraflar arasında evlilik birliği gerçekteşmezse tazminat ödeneceğine dair bir antlaşma var ise bu geçerli olur.

Karşılıklı evlenme vaadi ile kurulan nişan akdinin bozulması sonucu **maddi tazminat, manevi tazminat ve hediyelerin geri verilmesi söz konusudur.**

Aile Mahkemelerinden zararın tanzim edilmesi istenir.

Maddi tazminat

Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde diğer nişanlının ve onun ana ve babası veya onlar gibi davranan kimselerin dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptıkları harcamalar için uygun bir tazminat isteyebileceklerini belirtmektedir. Bu kapsamda talep edilen tazminat, malvarlığı zararlarını karşılamak içindir (TMK m. 120).

Manevi tazminat

Nişan, haklı bir sebep olmaksızın veya nişanlılardan birinin kusuru yüzünden bozulmuş ve sadece malvarlığı değerleri değil, şeref, haysiyet, namus ve itibar gibi kişilik hakları da saldırıya uğramışsa manevi tazminat talep edilebilir (TMK m.121).

Hediyelerin geri istenmesi

Nişanlılık evlenme harici bir sebeple sona erdiyse; nişanlıların birbirlerine veya ana ve babanın ya da onlar gibi davrananların, diğere nişanlıya vermiş **oldukları alışılmışın dışındaki hediyeler**, verenler tarafından geri istenebilir. Hediye aynen veya mislen geri verilemiyorsa, sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanır (TMK m. 122).

Zamanaşımı

Dava hakkı, nişanlılığın sona ermesinden bir yıl geçmekle zaman aşımına uğrar (TMK m. 123).

NIŞANIN BOZULMASINDA MANEVİ TAZMİNAT

1. Nişan bozma yoluyla sona ermelidir.
2. Nişanın haklı bir sebep olmaksızın bozulmalı veya karşı tarafın kusurunun nişanın bozulmasına sebep olmalıdır.
3. Manevi tazminat talebi için nişanın bozulması sebebiyle kişilik hakkı saldırıya uğramalıdır.

TMK m.121'e göre nişanın bozulması ve diğer tarafın kusuru manevi tazminat talebi için yeterli olmayıp ancak kişilik haklarının ihlali söz konusu ise manevi tazminat istenebilecektir.

Yargıtay 3.Hukuk Dairesi'nin bir kararına göre; “...Manevi tazminat, haksız bir eylemin yarattığı üzüntünün, duyulan elem ve acıların giderilmesini amaçlayan bir ödencedir. Manevi zarar, mal varlığına dokunmayan, yaşam, sağlık, namus, sır, aile mahremiyeti gibi mal varlığı harici varlıklarda meydana gelen azalma olup, bu zarar manevi tazminatla giderilmeye, azaltılmaya çalışılmıştır. Nişanın bozulmasının, taraflarda değişik şiddet ve ölçülerde de olsa üzüntü yaratması ve menfaatleri haleldar etmesi doğaldır. Doğal olan bu üzüntü ve menfaat ihlali manevi tazminata esas alınmaz. Ne var ki, davacı nişanın bozulması nedeniyle, fahiş bir zarara uğramış ve bu sebeple kişilik hakları da saldırıya uğramış ise bu durumun ispatı halinde manevi tazminata hükmedilebilir...”.

Manevi tazminat talebi için aranan şartlar

Geçerli Bir Nişanlanmanın Varlığı

a. Farklı Cinsten Kimselerin Evlenme İradesi Açıklaması

İrade beyanının yokluğu nişanlanma sözleşmesinin de yokluğu anlamına gelir.

Yargıtay, ... taraflar arasında nişanlanmaya yönelik bir irade bulunmadığına, zira tarafların uzun süren birlikteliklerinin evlenme amacı ile yapılmadığı için nişanlanma olarak nitelenemeyeceğine hükmetmiştir.

Yargıtay, ... tarafların nişanlandıktan sonra düğün yaparak gayri resmi olarak bir araya gelip uzun süre birlikte yaşamaları, nişan ve yasal olarak korunması gereken bir birliktelik değildir ve bu kapsamdaki manevi tazminat taleplerinin haksız fiilden kaynaklanan uyuşmazlık olarak nitelendirilerek genel hükümlere göre Asliye Hukuk Mahkemelerinde çözülmesi gerekir.

Kesin Evlenme Engelinin Bulunmaması

Aralarında kesin evlenme engeli bulunan nişanlılar arasında yapılan nişanlanma kesin hükümsüzlükle sakattır.

Nişanlanma akdi yapanlardan birinin evli olması durumunda Yargıtay bu akdin geçersiz olacağını belirtmiştir.

Yargıtay, nişanlanmanın evlenme vaadiyle olacağını, evliyken başkasıyla nişanlanan ardından eşinden boşanarak nişanlısıyla karı-koca gibi birlikte yaşayan kişinin daha sonra nişanı bozmasına bağlı karşı tarafın taleplerinin haksız fiil niteliğinde değerlendirileceğini belirtmiştir.. Dolayısıyla kişinin evliyken yaptığı nişanlılığı geçerli saymamış, aile mahkemesinde çözülecek bir husus olarak değerlendirmemiştir.

İki Kere Nişanlanma

- Doktrinde tartışmalı olup bir görüş, nişanlanmanın tarafların kişisel statülerinde bir değişiklik yapmaz dolayısıyla nişanlıyken ikinci kez nişanlanan kimsenin ikinci nişanın da geçerli olduğunu belirtmektedir. Diğer görüş nişanlı kimse nişanı bozmak suretiyle tekrar nişanlanabileceğini belirtmektedir.
- Nişanlıyken ikinci kez nişanlanmak isteyen taraf, söz ve davranışlarıyla ilk nişanı bozduğunu açıklamışsa, ilk nişan bozulmuş ikinci nişanlanma geçerli olmuştur.
- **Şayet bir kimse aynı anda iki nişanlılığı birlikte yürütmek üzere nişanlandıysa ikinci nişanlanma ahlaka aykırı olduğundan TBK m.27 gereği hükümsüzdür.**
- İyi niyetli ikinci nişanlı, şartların varlığı halinde ancak TBK m.58'e göre manevi tazminat isteminde bulunabilir.

Muvazaalı Nişanlanma

Muvazaalı (danışıklı) nişanlanma hükümsüzdür.

Muvazaalı nişanlanmaların yapılmasının nedenleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m.248(a) gereği taraflardan birinin nişanlısı tanıklıktan çekinebilmesi veya evlilik dışı birlikte yaşamayı üçüncü kişilere karşı nişanlıymışlar gibi göstermek istemelerinden kaynaklanabilir.

Muvazaalı nişanın bozulması dolayısıyla manevi tazminat istemek mümkün değildir.

Nişanlanma Ehliyeti

Nişanlanmanın ehliyeti “ayrı cinsten iki kişinin, yani bir kadın ile bir erkeğin aralarında bir nişanlanma sözleşmesi yapabilme yeteneğine hukuken sahip bulunmaları” olarak tanımlanmaktadır.

Doktrinde ve uygulamada, geçerli bir nişanlanma akdinin kurulabilmesi için tarafların TMK m.13 kapsamında ayırt etme güçlerinin olması gerektiği kabul edilmektedir.

Tam ehliyetli kimselerin TMK m.10 gereği serbestçe nişanlanmaları mümkündür.

Sınırlı ehliyetli, bir diğer deyişle kendisine yasal danışman atanmış kimseler de tam ehliyetliler gibi nişanlanabilirler, yasal danışmanın iznine ihtiyaç duymazlar.

Tam ehliyetsizlerin herhangi bir hukuki işlem yapmaları olanaksız olduğundan TMK m.15 uyarınca nişanlanmaları mümkün değildir.

Ayirt etme gücünün geçici kaybedildiği anda yapılan nişanlanmanın geçerli olup olmadığına dair doktrinde iki farklı görüş ileri sürülmektedir;

1) Ayirt etme gücünü geçici olarak kaybeden bir kimsenin yaptığı evlenme sözleşmesinin geçerliliğini düzenleyen TMK m.148 hükmü kıyasen uygulanmalıdır. Geçici olarak ayirt etme gücünü kaybeden kişi evlilik sözleşmesiyle bağlı olmak istemediğinde (nisbi butlan kapsamında) feshedebiliyorsa nişanlanma sözleşmesini de feshedebilmelidir. Ancak da TMK m.148 hükmünün evlenmenin şekle ve merasime bağlı olması nedeniyle getirilmiş istisnai bir hükümdür. Nişanlanma bakımından böylesine bir düzenlemeye ihtiyaç yoktur.

2) Ayirt etme gücünün geçici kaybedildiği anda açıklanan irade beyanı, geçerli bir irade beyanı değildir. TMK m.148 gibi iptali istenebilecek bir sözleşme ortaya çıkmamıştır. Ayirt etme gücünün bulunmadığı anda yapılan nişanlanma kesin hükümsüzdür. Bu nişanlanmadan dönülmesine lüzum bulunmamaktadır. Ayirt etme gücünü tekrar kazanan kimse nişanlanmayı kabul ederse, ayirt etme gücü yokken yaptığı nişanlanma sağlık kazanmaz, aksine nişanlanma, ayirt etme gücünün bulunduğu ve nişanlanmanın kabul edildiği anda gerçekleşmiş olur.

Ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların (sınırlı ehliyetlilerin) nişanlanmaları bakımından TMK m.118/II “Nişanlanma, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça küçüğü veya kısıtlıyı bağlamaz.” şeklindedir.

Bu hüküm de doktrinde bir takım fikir ayrılıklarına sebep olmuştur.

1) Hükümün lafzından hareket ederek, sınırlı ehliyetlilerin yasal temsilcilerinin rızasını alana dek nişanlanma ile bağlı olmadığını, diğer nişanlı tam ehliyetli ise nişanlanmanın onun bakımından geçerli olduğunu, yasal temsilcinin onayı alınınca sınırlı ehliyetliler bakımından da geçmişse etkili olarak nişanlanmanın hüküm ifade edeceğini ileri sürmektedir.

2) Nişanlanmanın kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan hareket ederek nişanlanmanın geçerliliği bakımından yasal temsilcinin izninin/onayının alınmasının gerekli olmadığını savunmaktadır. Yasal temsilcinin rızası olmaksızın gerçekleştirilen bir nişanlanma geçerlidir, nişanlanma taraflara yüklediği hak ve yükümlülükler bakımından iki taraf için hüküm ifade eder, ancak nişanlanmanın mali sonuçları bakımından sınırlı ehliyetlilerin sorumlu olabilmesi yasal temsilcinin rızasının alınmasıyla olur. Sınırlı ehliyetlinin nişanlandığı kimse tam ehliyetli ise o, nişanlısının sınırlı ehliyetli olduğunu bilse de bilmese de nişanlanmanın mali sonuçları ile bağlıdır. Fakat tam ehliyetli nişanlı, nişanlanmaya sınırlı ehliyetlinin yasal temsilcisi tarafından uygun bir süre içinde icazet verilmesini talep edebilir ve icazet bu süre içinde verilmezse nişanı bozabilir (TMK m.451/II).

Evlenme Vaadinde Bulunurken İrade Sakatlığı Halleri

Evlenme vaadine ilişkin irade beyanında (yanılma, aldatma veya korkutma gibi) sakatlık durumunda TMK m.120 kapsamında nişanı bozmak için haklı bir sebep oluşturur. Söz konusu irade sakatlığı hallerinden birinin var olduğunu takdir etmek hakimin yetkisindedir. **Yanılma, aldatma ya da korkutma altında nişanlanma akdini gerçekleştiren kimse, yanılma ve aldatmayı öğrenmesinden veya korkutmanın etkisinin geçmesinden itibaren derhal karşı tarafa nişanı bozduğunu bildirmelidir.**

Evlenme Vaadinin Ciddiyeti

Nişanlanma, taraflar arasında ancak ciddi bir evlenme vaadi varsa geçerlidir. Latife beyanı vb. durumda nişanlanma olmaz.

Şayet kişinin ciddi olmadığı karşı tarafça anlaşılmaz veya hal ve şartlara göre karşı tarafın bunu anlaması kendisinden beklenemezse nişanlanma ilişkisi doğacaktır. Karşı tarafın güveni korunur.

Vaadi ciddi olmayan veya latife beyanında bulunan taraf her zaman nişanı bozabilir ancak nişan bozma sonuçlarına katlanacaktır.

Nişanın Bozulması

Nişanlılardan biri tek taraflı irade açıklamasıyla nişanlılık ilişkisine son vermişse gerçekleşir.

Manevi tazminat istenebilmesi için TMK m.121 gereği nişan, bozma yoluyla sona erdirilmiş olmalıdır.

Yani ölüm, gaiplik, ehliyet kaybı gibi hallerde TMK m.121 uygulanmaz.

Nişanı bozma, sözlü veya yazılı irade açıklamasıyla yapılabileceği gibi açık veya örtülü bir irade beyanıyla da yapılabilir. Örtülü olarak nişanı bozmaya örnek olarak nişanlının görüşmeyi reddetmesi ya da tamamen ziyaretleri ve iletişimi kesmesi, başka biriyle nişanlanması veya evlenmesi, haber vermeden ve adres bırakmadan başka bir şehre ya da ülkeye taşınması gösterilebilir.

Tazminat Talep Eden Nişanlının Kişilik Haklarının Saldırı

TMK m.121 »**ağır manevi zarar**» ibaresini içermemekte ve nişanın bozulması yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan tarafın kusurlu olan diğer taraftan manevî tazminat talep edebileceğini belirtmektedir.

Yargıtay; «*Kişilik değerlerinde oluşan manevi zarar, kişilik değerlerinde oluşan objektif eksilmedir. Objektif eksilmeden ise, sadece o kişi için değil; toplumdaki diğer bireylerin de aynı zarara (duruma) düşmeleri anlaşılmaktadır.*

Yasalar manevi tazminat verilebilecek olguları sınırlandırmıştır. Bunlar, kişinin ve ailenin onur ve saygınlığına yönelik suçlar (TCK m.125), **kişilik değerlerinin zedelenmesi (TMK m.24)**, isme saldırı (TMK m.26), nişan bozulması (TMK m.121), evlenmenin feshi (TMK m. 174), babalığın benimsenmemesi (TMK m.286), bedensel zarar ve öldürme (TBK m.56) **ile kişilik haklarının zedelenmesidir (TBK m. 58).**

Yargıtay .....“Manevi zararın tazmin edilebilmesi için objektif unsur yanında sübjektif unsurun gerçekleşmesi gerekir. Sübjektif unsur ise, zarar görenin söz konusu ihlal sonucu kişiliğinde, manevi varlığında objektif olarak meydana gelen bu eksilmeyi yaşamayı, duymayı, onu hissetmesi, bunun sonunda da acı, elem, ızdırap duymasıdır. Sübjektif unsur yoksa manevi zarar da yoktur.”

Kişilik hakkına herhangi bir zarar vermeyen, ancak haklı bir sebebe de dayanmayan nişanın bozulması halinde manevi tazminata hükmedilemez.

Yargıtay, nişanlılığın uzun sürmüş olması sebebiyle manevi tazminat talebini haklı göstermeyeceğini belirtmiştir.

Nişanın bozulmasından kaynaklanan her manevi acı tazminat istemek için yeterli değildir, tazminat talebini haklı gösterecek nispette bir manevi acı olması gerekmektedir.

Genellikle nişanlılar arasındaki cinsi münasebet doğması; sadakat yükümüne aykırı hareket ederek başka ilişkiler kurmak, nişanlıya karşı onur kırıcı davranışlarda ya da eylemlerde bulunmak, fiziksel şiddet uygulamak veya nişanlıyla arasındaki samimi ilişkiyi ifşa etmek ve yazılan mesajları/mektupları üçüncü kişilerle paylaşmak suretiyle özel hayatın gizliliğini ihlal etmek manevi tazminat ödenmesini gerektirir. Davalı nişanlının evlenmemeye kesin kararlı olmasına rağmen nişanı devam ettirmesi ya da nişanlılıktan doğan görevlerini ihlal etmesi ile davacı nişanlının kendisine veya yakınlarına karşı ağır bir suç işlemesi halinde manevi tazminata hükmettirebilir.

Yargıtay manevi tazminat taleplerini değerlendirirken kişinin sosyo ekonomik çevresini, bu çevrenin büyüklüğünü, küçüklüğünü dikkate almaktadır. Küçük bir çevrede yalnızca nişanın bozulması manevi tazminat ödenmesini gerektirebilir ancak olaya özgü inceleme yapılır. Örneğin, köyde yaşayan kişi, nişan bozma sonrası bir ay içinde tekrar nişanlandığı için manevi tazminat talebi reddedilmiştir.

Kusur

A) Tazminat Talep Edilen Nişanlı Bakımından

TMK m.121'in uygulama alanı bulabilmesi için nişanı bozan ya da bozulmasına neden olan tarafın kusurlu olması şarttır.

Kusur, haklı sebep olmaksızın nişanı bozma, kusuru ile nişanın karşı tarafça bozulmasına sebebiyet verme veya nişanı bozma tarzı bakımından kusurlu olma şeklinde kendini gösterir.

B. Tazminat Talep Eden Nişanlı Bakımından

Manevi tazminat talep eden nişanlının kusursuz olması gerekmez, talep edilen taraf bakımından kusurlu olma şartı aranır.

EVLENME

- ❑ İnsan ilişkilerinde en kuvvetli bağlardan biri aileyi oluşturan evlilik bağıdır. Bu bağıın sağlıklı ve sürdürülebilir olmasının altında yatan bazı psikolojik etmenler vardır. Sevgi, saygı, güven, bağlılık bunlardan birkaçıdır.
- ❑ İnsanlar arasındaki ilişkilerin temelinde de sevgi ve saygı vardır. Bireyleri aile kurmaya iten etkenlerin başında sevgi ve saygıya ulaşma arzusu yatar. Çünkü, insan doğası gereği sevgiyi hissetmek ve hissettirmek, saygı duymak ve saygı görmek ister. Bu duyguların beslendiği en önemli yerlerin başında da aile gelir.
- ❑ Evlilik bağıının oluşmasında ilk adımlardan biri de sevgidir. Bu duygu sayesinde aileler, mutlu olur, zorlukları aşar ve devamlılık kazanır. Aile de dünyaya gelen çocuk bu duyguyla beslendiğinde sağlıklı birey olarak büyür ve ailenin ona verdiği sevginin çok daha fazlasını ailesine hissettirir. Sevgi ve saygının hakim olduğu aile üyeleri toplumda da bu değerlerin kökleşmesini sağlar.
- ❑ Kur'an'da da, insanın aile huzur bulması amacıyla kadın için erkeği erkek için de kadını yaratması ve onların arasına sevgi ve merhameti koyması da Allah'ın varlığının ve kudretinin delili olarak zikredilir.

- ❑Evliliğin psikolojik temellerinden biri güvendir.
- ❑Güven duygusu, ailedeki tüm bireyler için gereklidir.
- ❑Eşlerin karşılıklı olarak birbirlerinin mahremiyetini koruması, birlikte mesken mahremiyetine sahip çıkmaları, çocukları her türlü olumsuzluktan koruma güdüsü de güven duygusunun birer sonucudur.
- ❑Mutlu bir ailede güven duygusu koşulsuz olarak hissettirilir. Bu duygu, kişiyi yalnız kalma korkusundan ve ihtiyaçlarının karşılanmayacağı endişesinden de kurtarır.
- ❑Evlilikteki önemli psikolojik etkenlerden bir diğeri karşılıklı bağlılıktır. Eşler evlilik yüzüklerini taktıkları günden itibaren birbirlerine bağlılıklarını ilan etmiş olur.
- ❑İnsan fitratında da karşı cinse karşı ilgi ve bağlılık duygusu vardır. Bu duygu, aile bağıyla birleştiğinde eşleri, birbirlerini tamamlayan iki aile olmak, sadece ortak yaşam alanında birleşmek değildir. Aynı zamanda birlikte yaşamının sistemini de kurmaktır. Bu sistem de sevgi ve saygı temeline dayalı, eşlerin birbirlerine güven duygusuyla bağlandıkları her aileye has özel bir yoldur.
- ❑Birlikte yaşamak, aile üyelerinin birbirlerine bağlılığını ifade etmekle birlikte eşlerin bireyselliklerini yok eden bir yapı değildir. Her birey kendi başına da değer taşır. Ancak ailedeki bütün bireylerin odak noktası aynı hedef buluşmaktır. Mutlu ve sağlıklı bir aile için bu temel bir ilkedir.

Evlilikte mutluluğu engelleyen durumlardan uzak durulmalıdır. Bu durumları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Sadece kendisi için yaşamak
- Kendi isteklerini öncelemek
- Heveslerini gerçekleştirmek için meşruiyet sınırını alabildiğince genişletmek
- Sorumsuz ve hesapsız Şekilde savurganlık yapmak
- Hukuki, akli ve ahlaki temele oturmayan örf ve adetlerin esiri olmak
- Sabırsız, bencil ve kanaatsiz olmak

Őu hususlar sağlıklı bir aile kurmanın temel Őartlarını oluşturmaktadır:

- Evlilikte sürekliliğin esas olduğu ve ancak kaçınılması zor ve ciddi bir mazeretle sona erdirilebileceğini bilmek.
- İnsanları güdüleyen ve davranışa sevk eden en etkili araçlardan birinin din olduğunu bilerek ailede milli manevi ve ahlaki değerlere uygun eğitim vermek.

- Evlenecek bireylerin evlenme ehliyetine sahip olduklarından emin olunması gerekir. Burada hukukun ön gördüğü ehliyet şartlarının yanı sıra İslam hukukunda evlenmenin hükmüne bakılmalıdır.
- Zira İslam hukukuna göre bireyin durumuna göre evlilik yapması farz, sünnet, mubah, mekruh veya haram olabilmektedir. Burada özellikle vurgulanması gereken husus evlenmesi uygun olmayan bireylerin tespiti ve bu konuda uyarılmasıdır. Örneğin evlendiğinde görevlerini yerine getirmeyen ve/veya evleneceği kişiye zarar verecek, eziyet edecek, rahatsız edecek boyutlarda bir kişiliğe sahip olanların evlilik yapmadan önce eğitilmesi yoluna gidilmelidir. Zira evlenmenin en temel hedefi, huzurlu bir yuva kurarak birlikte huzur içinde yaşamak ve neslin sağlıklı bir şekilde devamını sağlamaktır

- Evlenecek kişiler eşlerini özgür iradeleriyle ve rızalarıyla seçmelidir. Rızası olmadan kimse evlenmemeli ve/veya evlendirilmemelidir. Ancak evlenecek kişiler aile büyüklerinden habersiz, onlarla istişare etmeden, rızalarını almadan evlilik yapmamalıdır. Çünkü evlilik eşlerle birlikte aileleri de ilgilendiren bir çerçeveye sahiptir.
- Milli ve manevi değerlerimiz açısından bakıldığında aileden habersiz/onaysız evlilikler en hafif tabirle anne-baba haklarının ihlal edilmesidir. Bununla birlikte telafisi mümkün olmayan sorunlara yol açabilir. Bu nedenle evlilik hayatının kurulmasında tüm paydaşların dikkate alınması gerekir.
- Eş seçiminde denklige dikkat edilmelidir. Buna göre eşlerin eğitim, kariyer, sosyal ve kültürel statü açısından birbirine denk olması sağlıklı bir evlilik için önemlidir.

EVLENME

Evlenme, karşı cinsten iki kişinin, sürekli bir hayat arkadaşlığı ve aile birliği kurmak amacıyla iradelerini birleştirmeleri olarak tanımlanabilir.

Evlenmenin Maddi Şartları

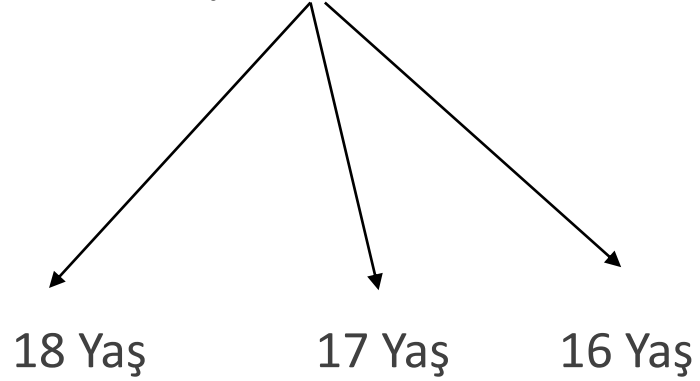
- a) Evlenme Ehliyeti
- b) Evlenme Engelleri

Evlenme Ehliyeti

Ayırt etme gücüne sahip olmak

Belli bir yaşta bulunmak

Yasal Temsilcilerin İzni

17 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını bitirmemiş kimselerin ve 18 yaşını doldurmuş olsalar bile kısıtlı olanların evlenebilmesi için yasal temsilcilerinin izinleri gerekmektedir.

16 yaşın altındakilerin evlenmesi mümkün değildir.

Evlenme Engelleri

Kesin Evlenme Engelleri

- 1) Hısımlık
- 2) Mevcut Evlilik
- 3) Akıl hastalığı

Kesin Olmayan Evlenme Engelleri

- 1) Kadının bekleme süresi
- 2) Bulaşıcı hastalıklar

Hısımlık

Hısımlık, kişiler arasındaki akrabalık ilişkisini ifade eder.

Hısımlık, Türk Medeni Kanunumuzun 129. Maddesinde evlenme engeli olarak düzenlenmiştir;

“Aşağıdaki kimseler arasında evlenme yasaktır:

- 1. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında; amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında,*
- 2. Kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında,*
- 3. Evlât edinmede evlat edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında.”*

HISIMLIK

Kan Hısımlığı

Tam Kan Hısımlığı

- Üstsoy-Altsoy Hısımlığı: Biri diğerinden gelen,
- Yansoy Hısımlığı: Ortak bir kökten gelen
- Üst Soy: Anne, Baba, Dede, Nine
- Alt Soy: Çocuk, Torun
- Yan Soy: Kardeş, Yeğen, Amca, Hala, Dayı, Teyze, Kuzen

Yarım Kan Hısımlığı

Anne bir baba ayrı veya
baba bir anne ayrı

Kayın Hısımlığı

- Evlenme ile olur.
- Karı - koca eşittir, derece yok.
- Eşlerin akrabaları aynı derecedir.
- Evlilik bitse bile hısımlık devam eder.
- Kayın hısımlığında 1. derece ile evlenmek yasaktır.

Suni (Yapay) Hısımlık

- Evlat edinme ile olur.

Dereceler;

1. Derece: Anne, Baba, Çocuk
  2. Derece: Dede, Nine, Torun, Kardeş
  3. Derece: Yeğen, Amca, Dayı, Hala, Teyze
  4. Derece: Kuzenler
- *** 3. derece dahil olmak üzere, evlilik yasak

KAN HISIMLIĞI: Kan bağına dayanan hısımlıktır:

❖ **Kan Hısımlığının Derecesi**

- Kan hısımlığının derecesi, **hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı**yla belli olur.
- **Biri diğerinden gelen kişiler arasında üstsoy-altsoy kan hısımlığı;** baba, çocuk, torun, torun çocuğu gibi birbirlerinin soyundan gelenler arasında ise üstsoy-yansoy kan hısımlığı;
- **Biri diğerinden gelmeyip de, ortak bir kökten gelen kişiler arasında yansoy kan hısımlığı;** kardeşler, kardeş çocukları, amca, hala, dayı ve teyze gibi ortak soydan gelenler arasında ise yansoy kan hısımlığı olarak adlandırılır.

SIHRİ HISIMLIK (Kayın hısımlığı): Eşlerden her birinin kan hısımları ötekinin, özdeş (aynı tür ve dereceden) sıhri hısımları olur.

SÖZLEŞMEDEN DOĞAN HISIMLIK (Yapay-Suni Hısımlık)

- Evlat edinen ile evlatlık ve evlat edinen ile evlatlığın altsoyu arasındadır.
- Evlatlık sözleşmesine dayandığı için kan bağına dayalı değil, sözleşmeye dayalıdır.
- Evlatlık ilişkisi sona erdiğinde yapay hısımlık ta sona erer.

Evlenmenin Şekil Şartları

Evlenme sözleşmesi sıkı şekil şartlarına tabidir.

Evlenme Öncesi İşlemler:

- Evlendirme memurluğuna başvurmak
- Evlenme başvurusu “Evlenme Beyannamesi” ile yapılır.
- Başvuru, sözlü olarak da yapılabilir.
- Müftülükler, evlendirme memuru, belediye bulunan yerlerde...
- Yurtdışında evlendirme memurluğu yetki ve görevi...

Evlenme başvurusuna;

Nüfus cüzdanı ve nüfus kayıt örneği

Evlenmeye engel hastalığının bulunmadığını gösteren sağlık raporu

Önceki evlilik sona ermiş ise buna ilişkin belge

Küçük/kısıtlı için yasal temsilcinin imzası onaylı yazılı izin belgesi...

Nikah

- Nikahın hem hukuken hem de dinen geçerli olmasına dikkat edilmelidir. Çünkü nikah aileyi diğer birlikteliklerden ayıran en temel unsurdur. Buna göre aşağıdaki şartların sağlanmasına dikkat edilmelidir.
-
- Cinsiyetleri farklı iki taraf arasında olmalıdır.
  - Ortak rıza ile olmalıdır.
  - İlke olarak devamlılık esas alınmalıdır. Bu sebeptendir ki geçici, süreli evliliklerin hukuki açıdan ve milli manevi değerler açısından uygun değildir.
  - Evlenmeden doğan hakların ve sorumlulukların güvence altına alınması için yapılan nikah akdinin merî hukuk tarafından tanınması gerekir. Bu nedenle nikahların tescil edilmesi önemli bir husustur. İslam hukukunun öngördüğü şartları taşıyan bir nikah akdi hangi makamlarca onaylanırsa onaylansın dinen de geçerlidir. Bu nedenle şartlar sağlanmışsa ayrıca dini nikah yapmak dinen zorunlu değildir. Buna rağmen milli ve manevi değerlere gösterilen hassasiyetin bir göstergesi olarak dini yapmak isteyenlere saygı duyulmalıdır. Günümüzde bu ikilemden kurtulmak için müftülükler tercih edilebilir.

MEHİR

Mehrin miktarı nikâh anında belirlenebilir. Nikâh esnasında miktarın belirlenmemesi veya mehrin bir sebeple geçersiz sayılması durumunda; kadının akrabaları arasında kendi konumuna denk kadınların aldığı mehr miktarı dikkate alınarak belirlenir.

Mehir, peşin olarak ödeneceği gibi ödenmesi sonraya bırakılabilir. Herhangi bir tarih belirtilmemişse nikâh sona erince yani boşanma durumunda ödenmesi gerekir.

EVLİLİĞE BAĞLI HÜKÜMLER

- 1. GEÇERLİ EVLİLİKLER**
  - 2. BUTLAN EVLİLİKLER**
-

EVLENMENİN YOKLUĞU

- Evlenmenin ayrı cinsten kişiler arasında yapılmamış olması
- Evlenmenin, evlendirme memuru önünde yapılmamış olması
- İki tarafın evlendirme memuru önünde hazır olmamaları
- Evlenmenin yokluğunun sonuçları
- Evlendirme memuru önünde yapılmayan evlenmelerin idari yolla geçerli hale getirilmesi

BUTLAN EVLİLİKLER

❖ Mutlak butlan halleri

- Eşlerden birinin evlenme sırasında evli olması
- Eşlerden birinin evlenme sırasında sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması
- Akıl hastalığı
- Eşler arasında evlenmeye engel olacak derecede hısımlığın bulunması

❖ Nisbî butlan halleri

- Ayırt etme gücünden geçici yoksunluk
  - İrade sakatlıkları
  - Yanılma
  - Evlenmenin niteliğinde yanılma
  - Eşin kişiliğinde (şahsında) yanılma
  - Diğer eşin önemli bir niteliğinde yanılma
  - Aldatma
-

Eşlerin Yükümlülükleri

Birliğin mutluluğunu sağlama

Sadakat gösterme

Yardımlaşma

Çocukların eğitim ve gözetimi

Birlikte yaşama

Aile bütçesine katılma

Eşlerin Hakları

Aile konutunu seçme hakkı

Evlilik birliğini yönetme hakkı

Evlilik birliğini temsil hakkı

Eşlerin iş ve meslek seçimi hakkı

EŞLER ARASINDAKİ MAL REJİMİ

Eşler arasındaki mal rejimi kavramından kasıt, eşlerin sahip olduğu malların evlilik birlikteliği süresince nasıl tasarruf edileceği ve bu birlikteliğin bitmesinden sonra malların tasarrufunun kime ait olacağıdır. Medeni Kanun'a göre aksi belirtilmedikçe "eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması" esastır.

EŞLER ARASINDAKİ MAL REJİMLERİ		
REJİM	AYRIM	TASARRUF
Edinilmiş Mallara Katılım Rejimi	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel Mallar • Edinilmiş Mallar	Yasal sınırlar içerisinde her eş kişisel malları ve edinilmiş malları yönetme, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.
Mal Ayrılığı Rejimi	<ul style="list-style-type: none"> • Mal Ayrılığı	Yasal sınırlar içerisinde her eş kendi malları üzerinde yönetme, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.
Paylaşımli Mal Ayrılığı Rejimi	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel Mallar • Aileye Özgülenmiş Mallar	Yasal sınırlar içerisinde her eş kendi malları üzerinde yönetme, yararlanma ve tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.
Mal Ortaklığı Rejimi	<ul style="list-style-type: none"> • Kişisel Mallar • Ortaklık Malları	Eşler ortaklık mallarına bir bütün olarak sahiptir. Kimse ortaklık mallar üzerinde tek başına tasarrufta bulunamaz.

EDİNİLMİŞ MALLARA KATILIM REJİMİ

Evlilik birlikteliği süresince elde edilen bütün mallar ile eşlerin her birinin kişisel malları çiftin ortak malı sayılır.

TMK m. 222, “Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir.” Evlilik birliğinin boşanma, ölüm gibi sebeplerle sona ermesi hâlinde kişisel mallar paylaşım dışında kalır, edinilmiş mallar eşler arasında paylaşılır. Bu durumlarda aşağıda gösterilen edinilmiş mallar ve kişisel mallar ayrımı önem arz eder

EDİNİLMİŞ MALLAR – KİŞİSEL MALLAR	
EDİNİLMİŞ MALLAR (TMK 219. madde)	KİŞİSEL MALLAR (TMK 220. madde)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Çalışmasının karşılığı olan edinimler 2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler 3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar 4. Kişisel mallarının gelirleri 5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya 2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği mal varlığı değerleri 3. Manevi tazminat alacakları 4. Kişisel mallar yerine geçen değerler

ÇOCUK

Velayet

- Ergin olmayan çocuk anne ve babasının velayeti altındadır (TMK m. 335).
- Evlilik devam ettiği sürece anne-ve baba velayeti birlikte kullanır. Ebeveynlerden birinin ölümü halinde sağ kalan; boşanma halinde çocuk kendisine bırakılan velayeti alır (TMK m. 336).

Anne-baba evli değilse, velayet annededir. Anne-baba doğumdan sonra evlenirse çocuğun tanınması için başka bir hukuki süreç gerekmez .

- Çocuğun eğitiminden ana ve baba sorumludurlar. Dini eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir (TMK m.341).

Vesayet

Reşit olmayan küçüklerin veya yasal hakları kısıtlı olan kişilerin haklarının korunması ve hukuken temsil edilmesi amacıyla mahkeme tarafından vasi atanır.

Vasi; velisi olmayan küçükler ve kısıtlı kişilerin medeni huktan doğan haklarını yürütmek üzere hakim tarafından tayin edilen kişidir.

Velayet altında olmayan her küçüğe bir vasi tayin edilir.

Vesayet Hukuku, aile hukuku kitabında yer alır;

1. Vesayetin Düzeni (TMK md. 396-437)
2. Vesayetin Yürütülmesi (TMK md. 438-469)
3. Vesayetin Sona Ermesi (TMK md. 470-494)

Kayyım

Bir malın idaresi veya belirli bir iş için tayin edilmiş kimselere verilen addır.

Çocuk hakları

Dünyada çocukların sahip olduğu haklar ve bu hakların korunmasıdır.

Her çocuk, doğuştan bazı haklara sahiptir.

Çocuk haklarına dair sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilmiştir.

Çocuklar eğitim, sağlık, yaşama, barınma, cinsel, ekonomik veya psikolojik istismara karşı korunma gibi haklara sahiptirler.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

- 1- Her birey on sekiz yaşına kadar çocuk olarak kabul edilir. Her çocuk vazgeçilmez haklara sahiptir.
- 2- Çocuk Hakları, bütün çocuklar içindir. Doğum yerleri, konuştukları dil ne olursa olsun fark etmez. Büyüklerinin inançları ya da görüşleri nedeniyle hiçbir çocuğa ayırım yapılmaz.
- 3- Çocuklarla ilgili bütün yasa ve uygulamaları oluşturanlar, önce çocukların yararını düşünmek zorundadır. Devlet, çocukların koruma ve bakımını üstlenenlerin sorumluluklarını yerine getirmeleri için önlemleri alır ve onların sorumluluklarını yerine getirip getirmediğine bakar.
- 4- ÇHS'de yazılı olan hakların uygulanması için gereken her türlü çabanın gösterilmesi gerekir. Devlet çocukların bu haklardan yararlanmasını sağlar.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

5- Devlet, hakların uygulanması konusunda çaba gösterirken başta anne baba olmak üzere çocuktan sorumlu olan kişilerin haklarına karşı saygılı olur.

6- Yaşamak, her çocuğun temel hakkıdır ve herkesin ilk görevi çocukların yaşamını korumaktır.

7- Her çocuğun bir isme ve vatandaşlığa sahip olma hakkı vardır. Devlet, çocuk doğduğunda bu ismi kaydeder ve çocuğa bir kimlik verir.

8- Çocuklara verilen isim, vatandaşlık hakkı ve aile bağları korunmalıdır. Tüm bunlar zorla değiştirilemez ve alınamaz, değiştirilmek istenir ya da çocuğun elinden bu haklar alınırsa devlet bu duruma karşı çıkmalıdır.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

9- Her çocuğun ailesiyle birlikte yaşama hakkı vardır. Anne baba çocuğa bakamıyorsa, çocuk bu durumdan zarar görmesin diye ona başka bir bakım sağlanmalıdır. Bu durumda da her çocuğun, anne ve babasıyla düzenli olarak görüşebilme hakkı vardır.

10- Anne babası ayrı ülkelerde yaşayan çocukların aileleriyle birlikte olabilmeleri için devletler kolaylık gösterir.

11- Anne ve babalarının izni olmadan hiçbir çocuk başka bir ülkeye götürülemez. Çocukları bu şekilde başka yerlere götüren kişilere karşı mücadele edilmesi gerekir.

12- Her çocuk, görüşlerini serbestçe ifade etme, kendisini ilgilendiren her konuda görüşlerinin dikkate alınmasını isteme hakkına sahiptir. Herkesin çocukları dinleme, onların fikirlerini öğrenme ve onlara saygı gösterme sorumluluğu vardır.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

13- Her çocuğun duygu ve düşüncelerini istediği şekilde açıklama hakkı vardır. Çocukların da başka kişilerin zarar görmemesi için gerekeni yapmaları gerekir.

14- Her çocuğun, kendi düşüncesini geliştirme ve istediği dini seçme hakkı vardır. Bu konularda çocukları büyüten yetişkinlerin de onlara yol gösterme hakkı ve sorumluluğu vardır.

15- Çocukların arkadaşlarıyla barış içinde toplanabilme, dernek kurabilme ya da derneklere üye olma hakkı vardır.

16- Hiç kimse çocukların onurunu kıramaz, onları küçük düşüremez, özel hayatına karışamaz. Çocukların bu hakkı yasalarla korunur.

17- Devlet, kitle iletişim araçlarının, çocuğun gelişimi açısından önemini kabul eder. Çocuğun bunlarla çeşitli bilgi ve belgelere ulaşmasını sağlar, kendi kültürü ve dili bakımından bu araçlarla alabileceği gereksinimleri karşılar. Ayrıca kitle iletişim araçlarının verebileceği her türlü zarardan çocukları korur.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

18- Çocukların yetişmesinden ve gelişmesinden sorumlu olan büyükler, bu sorumluluklarını en iyi biçimde yerine getirirler.

19- Hiç kimse, çocuklara karşı olan sorumluluklarını onlara zarar verecek şekilde kullanamaz. Devlet çocukların hiçbir zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

20- Her çocuğun ailesinden yoksun kaldığında ya da aile ortamı onun için uygun olmadığında devletten özel koruma ve yardım alma hakkı vardır. Anne babasıyla birlikte yaşayamayacak çocuklar için özenli bir araştırmayla iyi aileler bulunur.

21–22- Yaşadığı ülkenin dışında bir başka ülkeye gitmek zorunda kalan her çocuğun, gittiği ülke tarafından korunma hakkı vardır.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

23- Engelli çocukların özel olarak korunma ve saygı görme hakkı vardır. Devlet engelli çocukların bakımını, eğitimini sağlayacak kurumları oluşturma sorumluluğuna sahiptir. Engelli çocukların ailelerine her türlü yardım yapılır.

24- Her çocuğun sağlık hizmetinden yararlanma hakkı vardır. Hastalıklardan korunması devletin ve toplumun güvencesi altında olup çocukların beslenmesine, aşılmasına, çevrenin temizliğine ve diğer sağlık koşullarına dikkat edilir. Hastalanan çocuklar tedavi edilir.

25- Çocuk haklarına uygun olarak kreşler, çocuk yuvaları, yurtlar, okullar, çocuk hastaneleri oluşturulur, bunlar düzenli olarak kontrol edilir.

26–27- Her çocuğun gelişme hakkı ve sağlığı güvence altında olmalıdır. Bu konuda çocukların daha iyi bir yaşam sürdürmeleri için gerektiğinde yardım edilir.

28- Her çocuk eğitimini tam yapabilmek için desteklenir ve korunur. İlköğretim parasız ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm çocuklar için hak ve zorunludur.

29–30- Çocuklara verilen eğitim onların gelişimlerini en fazla ölçüde sağlayacak düzeyde olmalıdır. Eğitim, çocukların hoşgörüsünü, kendi kültürüne ve farklı kültürlere saygısını, ayrımcılığa karşıtlığını, doğaya saygısını arttıracak biçimde düzenlenir. Çocuğun kendi kültürü, bulunduğu ülkedekinden farklıysa gelişim ve eğitim hakkının her aşamasında buna gereken özen gösterilir.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

31- Çocukların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri, kendilerini geliştirebilmeleri için oyun bahçeleri, çocuk kulüpleri, kütüphaneler, spor ve kültür merkezleri açılmalıdır. Her çocuğun bu tür etkinliklere katılma hakkı vardır.

32- Çocukların okula gitme, oyun oynama hakkı vardır. Onlar yetişkinler gibi çalıştırılmazlar. Çalışmak zorunda kalırlarsa yapacakları iş onların sağlığı ve eğitimleri için sorun oluşturmamalıdır.

33- Bütün çocuklar her türlü zararlı maddelere karşı korunur. Bu tür maddeleri üretilip çocuklara veren kişiler cezalandırılır.

34- Çocukları bedensel ve ruhsal yönden örseleyecek hiçbir yaklaşıma izin verilemez.

35- Devlet, çocukları koruma ve çocukları kaçırap onları satan, onları çalıştırmak isteyen kişilerle mücadele etme sorumluluğuna sahiptir.

36- Hiçbir kişi kendi çıkarları için çocukları kullanamaz. Devlet böyle bir duruma karşı her çocuğu korur.

Çocuk Hakları Sözleşme Maddeleri

37- Çocuklar hiçbir şekilde insanlık dışı yöntemlerle ya da aşağılanarak cezalandırılmaz. Bir çocuk suça itilmişse ona uygulanacak ceza yaşına ve gelişimine uygun, onun eğitimini engellemeyecek şekilde olmalıdır.

38- Her çocuğun barış ortamında yaşama ve savaşlardan korunma hakkı vardır. Çocukların askere alınmaması gerekir. Devlet, çocukları silahlı çatışmalardan ve sonuçlarından korumakla sorumludur.

39- Çocuklar çeşitli nedenlerle zarar görmüşlerse onların iyileştirilmeleri için çalışmalar yapılır, bir daha aynı şekilde zarar görmemeleri için önlemler alınır.

40- Yasalarla sorunu olan çocuklar bu durumdan tek başlarına sorumlu değildir. Çocuklar farkında olarak kimseye zarar vermez. Suça itilen çocuklar, yetişkinler gibi cezalandırılmaz, özel yasalarla yeniden topluma kazandırılırlar.

41- Bir devletin yasaları burada belirtilen hükümlerden daha iyiye, bunlar hiçbir şekilde değiştirilemez.

42- Devlet, ÇHS'nin herkes tarafından öğrenilmesini sağlar.

43- ÇHS'nin uygulanmasını değerlendirmek üzere Çocuk Hakları Komitesi kurulmuştur.

44- Devlet ve o ülkede yaşayan insanlar Çocuk Hakları Komitesine, çocuk haklarıyla ilgili durum hakkında bilgileri vermekle sorumludur.

45-İlgili kuruluşlar Çocuk Hakları Komitesinin çalışmalarına kolaylık ve yardım sağlar.

NOT: Çocuk Hakları Sözleşmesi 54 maddeden oluşmaktadır. Sözleşmenin bundan sonra 54'e kadar devam eden maddeleri, sözleşmenin devletler tarafından nasıl imzalanacağı, onaylanacağı ve yürütüleceği ile ilgilidir.

ŞİDDET....

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun

❑ Şiddete maruz kalan aile bireyinin başvurusu veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine, Aile Mahkemesi Hâkimi kanunda öngörülen tedbirlerden bir ya da bir kaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başkaca tedbirlere de hükmedebilir.

Aile hâkiminin kusurlu eşe uygulayabileceği tedbir ve yaptırımlar:

- ❑ Diğer eşe veya çocuklara veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerine karşı şiddete yönelik davranışlarda bulunmaması,
- ❑ Müşterek evden uzaklaştırılarak, eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerlerine yaklaşmaması,
- ❑ Diğer eşin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,
- ❑ Diğer eşi, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtasıyla rahatsız etmemesi,
- ❑ Varsa silah ve benzeri araçlarını zabıtaya teslim etmesi,
- ❑ Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması.

Evliliğin Sona Ermesi

- Evlilik kurulurken prensip olarak hayat boyu devam edecek hukuki bir birliktelik olarak kabul edildiğinden sebepsiz yere sona erdirilmesi düşünülmez. Ancak evliliğe devam etmek taraflar açısından çekilmez bir hal aldığı ve taraflar birbirine zarar veriyor ve yıpratıyorsa boşanma ile bu bağ sona erdirilebilmektedir. Boşanma, anlaşmalı olabileceği gibi mahkeme kararıyla da meydana gelmektedir.
- Boşanmanın en önemli sonuçlarından biri iddetdir. İddet süresi hukukumuzda 12 ayken İslam hukukuna göre daha kısa bir süredir (ortalama üç ay).
- Boşanmadan sonra görülen sorunların başında mal paylaşımı, nafaka ve varsa çocukların velayeti gelmektedir. Bu konularda hukukun da imkân tanıdığı şekilde toplumun yaygın inancına ve kültürümüze uygun şekilde davranmak gerekir. Örneğin evlilik bağının sona ermesinde anlaşmalı boşanma tercih edilebilir. Mal paylaşımı konusunda mal ayrılığı seçeneğine gidilebilir.
- Çocukların velayeti konusunda da çocukların maslahatına göre hareket edilmelidir. Anlaşmalı boşanma yoluyla çözüme kavuşturulabilir.

- Evlenmek kadar boşanmak da saygı duyulması gereken bir hak ve tercihtir. Boşanma meydana gelip evlilik bağı çözüldükten sonra taraflar birbirlerinin hayatlarına karışmamalıdır.
- Aralarında çocuk olması durumunda medeni şekilde ihtiyaç durumunda görüşebilirler. Ancak bu saatten sonra birbirlerine karşı bir sorumluluklarının olmadığı bilinciyle hareket etmelidirler. Bu nedenle taraflar çocuğa etkisi olmayacak şekilde yeni bir hayat kurma vb. durumlarda özgürdürler.
- Mahkemenin boşamaya karar vermesi şayet eşler arasında yapılmışsa dini nikahın da sona ermesi sonucunu doğurur. Ayrıca dinin daha doğrusu İslam hukukunun öngördüğü şekilde bir boşamaya ihtiyaç yoktur.

Toplumsal farkındalık, bireyselleşme ve sekülerleşme sebebiyle, toplumun doğal ve en temel unsuru olan aile kurumunun zedelendiğinin farkında ve bunu düzeltmenin çabası içindedir.

Aile bağlarının kopması, çocuklarda ve gençlerde kimlik arayışı vb. sorunların aileye zarar verdiği toplum tarafından bilinmektedir. Bu zararın doğal olarak toplumsal yansımaları da görülmektedir. Dahası toplumda baş gösteren problemlerin çoğunun aile ile yakından ilgisinin olduğu toplumsal bir kabul haline geldi. Bu yüzden ailenin hukuki, milli ve manevi değerlere uygun şekilde güçlendirilmesinin toplumsal sorunların çözümünde önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmaktadır.

Kaynaklar

1. Acar, H. İ. (2005). İslam Hukuku Açısından Nişanlanma. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (23), 71-94.
2. Akıntürk, T., & Ateş, D. (2016). Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku. *İkinci Cilt, İstanbul*.
3. Aydın, M. A. (1985). İslâm-Osmanlı aile hukuku. *İlâhiyat Fakültesi Vakfı yayınları/İlmi eserler serisi*.
4. Başkanlığı, D. İ. (2015). Aile ile İlgili Sıkça Sorulan Sorular. *Ankara: DİB Yayınları*.
5. Behlül Tokur (2020). *Klasik ve Güncel Kaynaklarıyla Din Psikolojisi*, Sonçağ Akademi, Ankara
6. Çolak, A. (2017). İslam Aile Hukuku. *Ankara: Öncü Basımevi Yayınları*.
7. <https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>
8. Savadogo, A. (2018). *İslam Aile Hukukunda nişanlanma ve evlilik akdi esnasında ortaya çıkan çağdaş problemler* (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi).
9. Serozan, R., Başoğlu, B., & Kapancı, B. (2016). Aile hukukunun özellikleri, ilkeleri ve gelişimi. *İKÜHFD*, 15 (2): 531-560
10. Şahin-Şengül, E., & Çelt, D. Ö. (2021). Yargıtay Kararları Işığında Nişanın Bozulmasında Manevi Tazminat. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(2), 520-538.
11. Yıldız, A. B. İ. K. (2005). Nişanlanma Ve Nişanlılık. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(2), 2-89.